ปัจจเวกขณปาฐะ (แปล)

และ

ธัมมจักกัปปวัตตนสุตตปาฐะ (แปล)

ของ

สำนักโมกขพลาราม

การให้ทานธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

พุทธบริษัททางกรุงเทพ ฯ พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน เพื่อใช้สวด ตอนทำวัตรเช้า – เย็น และใช้กำหนดพิจารณาในขณะบริโภคปัจจัยสี่

คำปรารภ

เนื่องจากมีพระภิกษุสามเณร ไปเยี่ยมสวนโมกขพลารามในวันเข้าพรรษาแล้ว วันใดวันหนึ่งเป็นจำนวนมากทุกปี สำนักนี้ได้จัดของฝากติดมืออย่างใดอย่างหนึ่ง ถวายพระภิกษุสามเณรเหล่านั้นเสมอมา ปีนี้ระลึกถึงภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากกว่าผู้บวชเก่า มากเป็นพิเศษ จึงได้จัดหาเรื่องปัจจเวกขณ์แปลนี้มาเป็นของฝาก สำหรับผู้บวชเก่านั้น อาจใช้หนังสือนี้เป็นเครื่องมือแก้ความยุ่งยากที่เกิดขึ้น เมื่อถูกผู้บวชใหม่ถามถึงคำแปลข้อใดข้อหนึ่งของบทปัจจเวกขณ์นั้นได้เป็นอย่างดี

แท้จริง บทพิจารณานี้ มิใช่สำหรับผู้บวชใหม่โดยเฉพาะเลย การพิจารณาธาตุกัมมฐาน โดยความเป็นของมิใช่สัตว์ มิใช่บุคคลนั้น เป็นเรื่องของอนัตตานุปัสสนา

อันเป็นเรื่องความหลุดพ้นโดยตรง และเป็นบทพิจารณาเพื่อเห็นแจ้งสำหรับวิปัสสนาชั้นสูงสุด แต่เนื่องจากไม่เคยทราบก็มองข้ามกันไปเสีย เพราะเห็นเป็นของสำหรับพระเณรบวชใหม่จะต้องท่อง หวังว่าผู้ได้รับแจกทุกท่าน จะได้นำเรื่องนี้ไปใช้ให้เต็มความมุ่งหมายเดิมของพระปฐมาจารย์ผู้ร้อยกรองบทปัจจเวกขณ์นี้ขึ้นมาแต่โบราณกาล และโดยเฉพาะบทตังขณิกปัจจเวกขณ์นั้น เป็นพระพุทธภาษิต (บาลีมหาอัสสปุรสูตร มู.ม.๑๒/๕๐๐/๔๖๖) โดยตรง ซึ่งท่านได้ยกเอามาทั้งดุ้นในรูปเดิม

สำนักโมกขพลาราม

ธาตุปัจจเวกขณปาฐะ

(ข้อว่าด้วยจีวร)

ยะถาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัตตะเมเวตัง, สิ่งเหล่านี้นี่ เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติเท่านั้น, กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เนืองนิจ ; **ยะทิทัง จีวะรัง, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล,** สิ่งเหล่านี้ คือจีวร, และคนผู้ใช้สอยจีวรนั้น ; **ธาตุมัตตะโก** เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ ; **นิสสัตโต,** มิได้เป็นสัตวะอันยั่งยืน ; **นิชชีโว,** มิได้เป็นชีวะอันเป็นบุรุษบุคคล ; **สุญโญ,** ว่างเปล่าจากความหมายแห่งความเป็นตัวตน ; **สัพพานิ ปะนะ อิมานิ จีวะรานิ อะชิคุจฉะนิยานิ,** ก็จีวรทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียดมาแต่เดิม ; **อิมัง ปูติกายัง ปัตวา,** ครั้นมาถูกเข้ากับกาย. อันเน่าอยู่เป็นนิจนี้แล้ว ; **อะติวิยะ ชิคุจฉะนิยานิ ชายันติ,** ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

(ข้อว่าด้วยบิณฑบาต)

ยะถาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัตตะเมเวตัง, สิ่งเหล่านี้นี่ เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติเท่านั้น ; กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เนืองนิจ ; **ยะทิทัง ปิณฑะปาโต, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล,** สิ่งเหล่านี้คือบิณฑบาต, และคนผู้บริโภคบิณฑบาตนั้น ; **ธาตุมัตตะโก,** เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ ; **นิสสัตโต,** มิได้เป็นสัตวะอันยั่งยืน ; **นิชชีโว,** มิได้เป็นชีวะอันเป็นบุรุษบุคคล ; **สุญโญ,** ว่างเปล่า จากความหมาย แห่งความ เป็นตัวตน ; **สัพโพ ปะนายัง ปิณฑะปาโต อะชิคุจฉะนิโย,** ก็บิณฑบาตทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียดมาแต่เดิม ; **อิมัง ปูติกายัง ปัตตะวา,** ครั้นมาถูกเข้ากับกาย อันเน่าอยู่เป็นนิจนี้แล้ว ; **อะติวิยะ ชิคุจฉะนิโย ชายะติ,** ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

(ข้อว่าด้วยเสนาสนะ)

ยะถาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัตตะเมเวตัง, สิ่งเหล่านี้นี่ เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติเท่านั้น, กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เนืองนิจ ; **ยะทิทัง เสนาสะนัง, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล,** สิ่งเหล่านี้ คือเสนาสนะ, และคนผู้ใช้สอยเสนาสนะนั้น ; **ธาตุมัตตะโก,** เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ ; **นิสสัตโต,** มิได้เป็นสัตวะอันยั่งยืน ; **นิชชีโว,** มิได้เป็นชีวะอันเป็นบุรุษบุคคล ; **สุญโญ,** ว่างเปล่าจากความหมายแห่งความเป็นตัวตน ; **สัพพานิ ปะนะ อิมานิ เสนาสะนานิ อะชิคุจฉะนิยานิ,** ก็เสนาสนะทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียดมาแต่เดิม ; **อิมัง ปูติกายัง ปัตตะวา,** ครั้นมาถูกเข้ากับกาย อันเน่าอยู่เป็นนิจนี้แล้ว ; **อะติวิยะ ชิคุจฉะนิยานิ ชายันติ,** ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

(ข้อว่าด้วยคิลานเภสัช)

ยะถาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัตตะเมเวตัง, สิ่งเหล่านี้นี่ เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติเท่านั้น, กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เนืองนิจ ; **ยะทิทัง คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขาโร, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล**, สิ่งเหล่านี้ คือเภสัชบริขารอันเกื้อกูลแก่คนไข้, และคนผู้บริโภคเภสัชบริขารนั้น ; **ธาตุมัตตะโก**, เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ ; **นิสสัตโต**, มิได้เป็นสัตวะอันยั่งยืน ; **นิชชีโว**, มิได้เป็นชีวะอันเป็นบุรุษบุคคล ; **สุญโญ** ว่างเปล่าจากความหมายแห่งความเป็นตัวตน ; **สัพโพ ปะนายัง คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขาโร อะชิคุจฉะนิโย**, ก็คิลานเภสัชบริขารทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียดมาแต่เดิม ; **อิมัง ปูติกายัง ปัตตะวา**, ครั้นมาถูกเข้ากับกายอันเน่าอยู่เป็นนิจนี้แล้ว ; **อะติวิยะ ชิคุจฉะนิโย ชายะติ**, ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

ตังขณิกปัจจเวกขณปาฐะ

(ข้อว่าด้วยจีวร)

ปะฏิสังขา โยนิโส จีวะรัง ปะฏิเสวามิ, เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้วนุ่งห่มจีวร ; **ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เพียงเพื่อบำบัดความหนาว, **อุณหัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดความร้อน ; **ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆา-ตายะ,** เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เสื้อยคลานทั้งหลาย. **ยาวะเทวะ หิริโกปีนะ ปะฏิจฉาทะนัตถัง,** และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะ อันให้เกิดความละอาย.

(ข้อว่าด้วยบิณฑบาต)

ปะฏิสังขา โยนิโส ปิณฑะปาตัง ปะฏิเสวามิ, เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้วฉันบิณฑบาต ; **เนวะ ทะวายะ,** ไม่ให้เป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน ; **นะ มะทายะ,** ไม่ให้เป็นไปเพื่อความเมามันเกิดกำลังพลัง

ทางกาย ; **นะ มัณฑะนายะ**, ไม่ให้เป็นไปเพื่อประดับ ; **นะ วิภูสะนายะ**, ไม่ให้เป็นไปเพื่อตกแต่ง ; **ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ ฐิติยา**, แต่ให้เป็นไปเพียงเพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งกายนี้ ; **ยาปะนายะ**, เพื่อความเป็นไปได้ของอัตตภาพ ; **วิหิงสุปะระติยา**, เพื่อความสิ้นไปแห่งความลำบากทางกาย ; **พ๎รห๎มะจะริยานุคคะหายะ**, เพื่ออนุเคราะห์แก่การประพฤติพรหมจรรย์ ; **อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะฏิหังขามิ**, ด้วยการทำอย่างนี้, เราย่อมระงับเสียได้ ซึ่งทุกขเวทนาเก่า คือความหิว ; **นะวัญจะ เวทะนัง นะ อุปปาเทสสามิ**, และไม่ทำทุกขเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น ; **ยาตรา จะ เม ภะวิสสะติ, อะนะวัชชะตา จะ ผาสุวิหาโร จาติ**. อนึ่ง, ความเป็นไปโดยสะดวกแห่งอัตตภาพนี้ด้วย, ความเป็นผู้หาโทษมิได้ด้วย, และความเป็นอยู่โดยผาสุกด้วย, จักมีแก่เรา ดังนี้.

(ข้อว่าด้วยเสนาสนะ)

ปะฏิสังขา โยนิโส เสนาสะนัง ปะฏิเสวามิ, เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้วใช้สอยเสนาสนะ ; **ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ**, เพียงเพื่อบำบัดความหนาว; **อุณหัสสะ ปะฏิฆาตายะ**, เพื่อบำบัดความร้อน ; **ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ**, เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย ; **ยาวะเทวะ อุตุปะริสสะยะวิโนทะนัง ปาฏิสัลลานารามัตถัง**, เพียงเพื่อบรรเทาอันตราย อันจะพึงมีจากดินฟ้าอากาศ, และเพื่อความเป็นผู้ยินดีอยู่ได้ ในที่หลีกเร้นสำหรับภาวนา,

(ข้อว่าด้วยคิลานเภสัช)

ปะฏิสังขา โยนิโส คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขารัง ปะฏิเสวามิ, เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้วบริโภคเภสัชบริขารอันเกื้อกูลแก่คนไข้ ; **ยาวะเทวะ**

อุปปั้นนานัง เวยยาพาธิกานัง เวทะนานัง ปะฏิฆาตายะ, เพียงเพื่อบำบัดทุกขเวทนาอันบังเกิดขึ้นแล้ว มีอาพาธต่าง ๆ เป็นมูล ; **อัพยาปัชฌะ ปะระมะตายาติ,** เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโรคเบียดเบียน เป็นอย่างยิ่ง ดังนี้.

อตีตปัจจเวกขณปาฐะ

(ข้อว่าด้วยจีวร)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา ยัง จีวะรัง ปะริภุตตัง, จีวรใด อันเรานุ่งห่มแล้ว ไม่ทันพิจารณาในวันนี้ ; **ตัง ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** จีวรนั้น เรานุ่งห่มแล้ว เพียงเพื่อบำบัดความหนาว ; **อุณหัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดความร้อน ; **ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย ; **ยาวะเทวะ หิริโกปีนะปะฏิจฉาทะนัตถัง,** และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะอันให้เกิดความละอาย.

(ข้อว่าด้วยบิณฑบาต)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา โย ปิณฑะปาโต ปะริภุตโต, บิณฑบาตใด อันเราฉันแล้ว ไม่ทันพิจารณาในวันนี้ ; **โส เนวะ ทะวายะ,** บิณฑบาตนั้น เราฉันแล้ว ไม่ใช่เป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน ;**นะ มะทายะ,** ไม่ใช่เป็นไปเพื่อความเมามันเกิดกำลังพลังทางกาย ; **นะ มัณฑะนายะ,** ไม่ใช่เป็นไปเพื่อประดับ ; **นะ วิภูสะนายะ,** ไม่ใช่เป็นไปเพื่อตกแต่ง ; **ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ ฐิติยา,** แต่ให้เป็นไปเพียงเพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งกายนี้ ; **ยาปะนายะ,** เพื่อความเป็นไปได้ของอัตตภาพ ; **วิหิง สุปะระติยา,** เพื่อความสิ้นไปแห่งความลำบากทางกาย ; **พ๎รห๎มะจะริยานุคคะหายะ,** เพื่ออนุเคราะห์แก่การประพฤติพรหมจรรย์ ; **อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะฏิหังขามิ,** ด้วยการทำอย่างนี้, เราย่อมระงับเสียได้ซึ่งทุกขเวทนาเก่า คือความหิว ; **นะวัญจะ เวทะนัง นะ**

อุปปาเทสสามิ, และไม่ทำทุกขเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น ; **ยาตฺรา จะ เม ภะวิสสะติ, อะนะวัชชะตา จะผาสุวิหาโร จาติ**, อนึ่ง, ความเป็นไปโดยสะดวกแห่งอัตตภาพนี้ด้วย, ความเป็นผู้หาโทษมิได้ด้วย, และความเป็นอยู่โดยผาสุกด้วย, จักมีแก่เรา ดังนี้.

(ข้อว่าด้วยเสนาสนะ)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตฺวา ยัง เสนาสะนัง ปะริภุตตัง, เสนาสนะใด อันเราใช้สอยแล้ว ไม่ทันพิจารณาในวันนี้ ; **ตัง ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ**, เสนาสนะนั้น เราใช้สอยแล้ว เพียงเพื่อบำบัดความหนาว ; **อุณหัสสะ ปะฏิฆาตายะ**, เพื่อบำบัดความร้อน ; **ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ**, เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจาก เหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย ; **ยาวะเทวะ อุตุปะริสสะยะวิโนทะนัง ปะฏิสัลลานารามัตถัง**, เพียงเพื่อบรรเทาอันตรายอันจะพึงมีจากดินฟ้าอากาศ, และเพื่อความเป็นผู้ยินดีอยู่ได้ ในที่หลีกเร้นสำหรับภาวนา.

(ข้อว่าด้วยคิลานเภสัช)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา โย คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขาโร ปะริภุตโต, คิลานเภสัชบริขารใด อันเราบริโภคแล้ว ไม่ทันพิจารณา ในวันนี้ ; **โส ยาวะเทวะ อุปปันนานัง เวยยาพาธิกานัง เวทะนานัง ปะฏิฆาตายะ,** คิลานเภสัชบริขารนั้น เราบริโภคแล้ว เพียงเพื่อบำบัดทุกขเวทนาอันบังเกิดขึ้นแล้ว มีอาพาธต่าง ๆ เป็นมูล ; **อัพยาปัชฌะปะระมะตายาติ,** เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโรคเบียดเบียน เป็นอย่างยิ่ง ดังนี้.

ธัมมจักกัปปวัตตนสุตตปาฐะ

(หันทะ มะยัง ธัมมะจักกัปปะวัตตะนะสุตตะปาฐัง ภะณามะ เส)

เท๎วเม ภิกขะเว อันตา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ที่สุดแห่งการกระทำสองอย่างเหล่านี้, มีอยู่, **ปัพพะชิเตนะ นะ เสวิตัพพา**, เป็นสิ่งที่บรรพชิตไม่ควรข้องแวะเลย. **โย จายัง กาเมสุ กามะสุขัลลิกานุโยโค**, นี้ คือการประกอบตนพัวพันอยู่ด้วยความใคร่ ในกามทั้งหลาย, **หีโน**, เป็นของต่ำทราม, **คัมโม**, เป็นของชาวบ้าน, **โปถุชชะนิโก**, เป็นของคนชั้นปุถุชน, **อะนะริโย**, ไม่ใช่ข้อปฏิบัติของพระอริยเจ้า, **อะนัตถะสัญหิโต**, ไม่ประกอบด้วยประโยชน์เลย, นี้อย่างหนึ่ง. **โย จายัง อัตตะกิละมะถานุโยโค**, อีกอย่างหนึ่ง, คือการประกอบการทรมานตนให้ลำบาก, **ทุกโข**, เป็นสิ่งนำมาซึ่งทุกข์, **อะนะริโย**, ไม่ใช่ข้อปฏิบัติของพระอริยเจ้า, **อะนัตถะสัญหิโต**, ไม่ประกอบด้วยประโยชน์เลย.

เอเต เต ภิกขะเว อุโภ อันเต อะนุปะคัมมะ มัชฌิมา ปะฏิปะทา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลาง ไม่เข้าไปหาที่สุดแห่งการกระทำสองอย่างนั้น, มีอยู่, **ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา**, เป็นข้อปฏิบัติที่ตถาคตได้ตรัสรู้เฉพาะแล้ว, **จักขุกะระณี**, เป็นเครื่องกระทำให้เกิดจักษุ, **ญาณะกะระณี**, เป็นเครื่องกระทำให้เกิดญาณ, **อุปะสะมายะ**, เพื่อความสงบ, **อะภิญญายะ**, เพื่อความรู้ยิ่ง, **สัมโพธายะ**, เพื่อความรู้พร้อม, **นิพพานายะ สังวัตตะติ**, เป็นไปเพื่อนิพพาน.

กะตะมา จะ สา ภิกขะเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลางนั้น เป็นอย่างไรเล่า ? **อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค**, ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลางนั้น คือข้อปฏิบัติเป็นหนทางอันประเสริฐ ประกอบด้วยองค์แปดประการ นี้เอง, **เสยยะถีทัง**, ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ :— **สัมมาทิฏฐิ**, ความเห็นชอบ, **สัมมาสังกัปโป**, ความดำริชอบ, **สัมมาวาจา**. การพูดจาชอบ, **สัมมากัมมันโต**, การทำ

การงานชอบ, **สัมมาอาชีโว**, การเลี้ยงชีวิตชอบ, **สัมมาวายาโม**, ความพากเพียรชอบ, **สัมมาสะติ**; ความระลึกชอบ, **สัมมาสะมาธิ**, ความตั้งใจมั่นชอบ.

อะยัง โข สา ภิกขะเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, นี้แล คือข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลาง, **ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา**, เป็นข้อปฏิบัติที่ตถาคตได้ตรัสรู้เฉพาะแล้ว, **จักขุกะระณี**, เป็นเครื่องกระทำให้เกิดจักษุ, **ญาณะกะระณี**, เป็นเครื่องกระทำให้เกิดญาณ, **อุปะสะมายะ**, เพื่อความสงบ, **อะภิญญายะ**, เพื่อความรู้ยิ่ง, **สัมโพธายะ**, เพื่อความรู้พร้อม, **นิพพานายะ สังวัตตะติ**, เป็นไปเพื่อนิพพาน.

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขัง อะริยะสัจจัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็อริยสัจ คือ ทุกข์นี้, มีอยู่, **ชาติปิ ทุกขา**, คือความเกิดก็เป็นทุกข์, **ชะราปิ ทุกขา**, ความแก่ก็เป็นทุกข์, **มะระณัมปิ ทุกขัง**, ความตายก็เป็นทุกข์ **โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา**, ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายกาย ความ

ไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ก็เป็นทุกข์, **อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข** ความประสพกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์, **ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข**, ความพลัดพราก จากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์ **ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง**, มีความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข์ **สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา**, ว่าโดยย่อ อุปาทานขันธ์ทั้งห้า เป็นตัวทุกข์.

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย. ก็อริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์นี้, มีอยู่, **ยายัง ตัณหา**; นี้คือตัณหา, **โปโนพภะวิกา**, อันเป็นเครื่องทำให้มีการเกิดอีก **นันทิราคะ สะหะคะตา**, อันประกอบอยู่ด้วยความกำหนัดด้วยอำนาจความเพลิน, **ตัตระ ตัตราภินันทินี**, เป็นเครื่องให้เพลินอย่างยิ่งในอารมณ์นั้นๆ **เสยยะถีทัง**, ได้แก่ตัณหาเหล่านี้ คือ :– **กามะตัณหา**, ตัณหาในกาม, **ภะวะตัณหา**, ตัณหาในความมีความเป็น, **วิภะวะตัณหา**, ตัณหาในความไม่มีไม่เป็น.

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็อริยสัจ คือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นี้, มีอยู่, **โย ตัสสาเยวะ ตัณ์หายะ อะเสสะวิราคะนิโรโธ**, นี้คือความดับสนิทเพราะจางไปโดยไม่มีเหลือของตัณหานั้น นั่นเอง, **จาโค**, เป็นความสลัดทิ้ง, **ปะฏินิสสัคโค**, เป็นความสละคืน, **มุตติ**, เป็นความปล่อย, **อะนาละโย**, เป็นความทำไม่ให้มีที่อาศัย ซึ่งตัณหานั้น.

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็อริยสัจ คือข้อปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือ แห่งทุกข์นี้, มีอยู่, **อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค**, นี้คือข้อปฏิบัติเป็นหนทางอันประเสริฐ ประกอบด้วยองค์แปดประการ, **เสยยะถีทัง**, ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ;– **สัมมาทิฏฐิ**, ความเห็นชอบ, **สัมมาสังกัปโป**, ความดำริชอบ, **สัมมาวาจา**, การพูดจาชอบ, **สัมมากัมมันโต**, การทำการงานชอบ, **สัมมาอาชีโว**, การเลี้ยงชีวิตชอบ, **สัมมาวายาโม**, ความ

พากเพียรชอบ, **สัมมาสะติ**, ความระลึกชอบ, **สัมมาสะมาธิ**, ความตั้งใจมั่นชอบ.

อิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, **ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ**, **จักขุง อุทะปาทิ**, **ญาณัง อุทะปาทิ**, **ปัญญา อุทะปาทิ**, **วิชชา อุทะปาทิ**, **อาโลโก อุทะปาทิ**, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ปัญญาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน, ว่าอริยสัจจ์คือทุกข์ เป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญเญยยันติ**, ว่า ก็อริยสัจจ์คือทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญญาตันติ**, ว่า ก็อริยสัจจ์คือทุกข์นั้นแล เรากำหนดรู้ได้แล้ว ดังนี้.

อิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, **ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ**, **จักขุง อุทะปาทิ**, **ญาณัง อุทะปาทิ**, **ปัญญาอุทะปาทิ**, **วิชชา อุทะปาทิ**, **อาโลโก อุทะปาทิ**, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุเกิดขึ้นแล้ว

แก่เรา, ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ปัญญาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน, ว่าอริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์ เป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง ปะหาตัพพันติ**, ว่า ก็อริยะสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรละเสีย ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง ปะหีนันติ**, ว่า ก็อริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์นั้นแล เราละได้แล้ว ดังนี้.

อิทัง ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ปัญญาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน, ว่าอริยสัจคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง สัจฉิกาตัพพันติ**, ว่า ก็อริยสัจคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรทำให้แจ้ง

ดังนี้. **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง สัจฉิกะตันติ**, ว่า ก็อริยสัจคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เราทำให้แจ้งได้แล้ว ดังนี้.

อิทัง ทุกขะนิโรธะคามินีปะฏิปะทา อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ปัญญาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา,ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน, ว่า อริยสัจคือข้อปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินีปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง ภาเวตัพพันติ**, ว่า ก็อริยสัจคือข้อปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรทำให้เกิดมี ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินีปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง ภาวิตันติ**, ว่า ก็อริยสัจคือข้อปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เราทำให้เกิดมีได้แล้ว ดังนี้.

ยาวะกีวัญจะ เม ภิกขะเว, อิเมสุ จะตูสุ อะริยะสัจเจสุ, เอวันติปะริวัฏฏัง ท์วาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง นะ สุวิสุทธัง อะโหสิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ปัญญาเครื่องรู้เห็นตามที่เป็นจริง, มีปริวัฏฏ์สามมีอาการสิบสอง เช่นนั้น, ในอริยสัจทั้งสี่เหล่านี้ ยังไม่เป็นของบริสุทธิ์หมดจดด้วยดีแก่เรา อยู่เพียงใด, **เนวะตาวาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพ์รห์มะเก, สัสะมะณะพ์ราห์มะณิยา ปะชายะ สะเทวะมะนุสสายะ, อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อภิสัมพุทโธ ปัจจัญญาสิง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ตลอดกาลเพียงนั้น, เรายังไม่ปฏิญญาว่าได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว, ซึ่งอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ, ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก, ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์.

ยะโต จะ โข เม ภิกขะเว, อิเมสุ จะตูสุ อะริยะสัจเจสุ, เอวันติ, ปะริวัฏฏัง ท์วาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง สุวิสุทธัง อะโหสิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เมื่อใด, ปัญญาเครื่องรู้เห็นตามที่เป็นจริง,

มีปริวัฏฏ์สาม มีอาการสิบสอง เช่นนั้น ในอริยสัจทั้งสี่เหล่านี้ เป็นของบริสุทธิ์หมดจดด้วยดีแก่เรา, **อะถาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพ์รหม์ะเก, สัสสะมะณะพ์ราหม์ะณิยา ปะชายะ สะเทวะมะนุสสายะ, อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ ปัจจัญญาสิง,** เมื่อนั้น, เราปฏิญญาว่าได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว, ซึ่งอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ, ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก, ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์.

ญาณัญจะ ปะนะ เม ภิกขะเว ทัสสะนัง อุทะปาทิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็ญาณและทัสสนะได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา, **อะกุปปา เม วิมุตติ,** ว่าความหลุดพ้นของเราไม่กลับกำเริบ, **อะยะมันติมา ชาติ,** ความเกิดนี้ เป็นความเกิดครั้งสุดท้าย, **นัตถิทานิ ปุนัพภะโว ติ,** บัดนี้ความเกิดอีกย่อมไม่มี ดังนี้.

– จบ –

ถ้าหากท่านไม่ต้องการใช้หนังสือนี้อีกแล้ว
โปรดถวายแด่พระภิกษุสามเณร หรือมอบให้
แด่ท่านที่สนใจต่อไป จะเป็นกุศลมหาศาล

พิมพ์ครั้งที่เจ็ด ๒๐,๐๐๐ ฉบับ

พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์พระนคร
๖๘/๒๐–๒๑ ถนนบุญศิริ พระนคร. โทร. ๒๒๓๓๗,๒๑๖๗๔
นายบุญธรรม สุนทรวาที ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๑๑

คำพจน์

จงทำงานทุกชนิด ด้วยจิตว่าง
ยกผลงานให้ความว่าง ทุกอย่างสิ้น
กินอาหาร ของความว่างอย่างพระกิน
ตายเสร็จสิ้น แล้วในตัว แต่หัวที ๆ

หมายเหตุ :-

ทำงานด้วยจิตว่าง คือทำงานด้วยความคิดที่เฉลียวฉลาด แต่ปราศจากความรู้สึก หรือความสำคัญมั่นหมาย เป็น "ตัวกู" หรือ "เพื่อกู"; ได้แก่การ "ทำงานเพื่องาน" ตามหลักจริยธรรมสากลนั่นเอง.

ยกผลงานให้ความว่าง คือ ได้ผลงานมาเท่าไรและอย่างไร ก็ยกให้ "ภาวะแห่งความว่างจากเจ้าของ" ไม่มีความหมายมั่นไว้ว่า "ของกู".

เนื่องจากทุกสิ่งเป็นสมบัติของธรรมชาติ กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เพียงนั้น, ว่างจากตัวตน ทั้งผู้กิน และสิ่งที่ถูกกิน, ดังนั้น การกิน เป็นสิ่งที่มีได้ โดยที่ไม่มีผู้กิน อยู่ตามธรรมชาติแล้ว. เมื่อยกผลงานให้ความว่างได้แล้ว การกินอะไรในขณะนั้น ก็คือการกินอาหารของความว่างอยู่ในตัวมันเอง โดยแน่นอน.

จิตว่าง จากความรู้สึกว่า "ตัวกู - ของกู" มาแล้วแต่หัวที ความตายจึงมีไม่ได้มาแล้ว แต่หัวที: จิตว่างจึงไม่มีวันรู้จักกับความตายเลย; ไม่มี "ตัวกู" สำหรับจิตว่าง ตลอดเวลาที่ว่าง; แล้วแต่ว่า จะเป็นความว่างชั่วคราว หรือว่างอย่างถาวร.

พุทธทาส อินทปัญโญ

โมกขพลาราม, ไชยา
๑๔ ส.ค. ๒๕๑๐.